

Handläggare: Gunilla Westberg
socialförvaltningen

Mottagare: socialnämnden

Riktlinje för behovsprövade insatser enligt socialtjänstlagen (SoL) inom äldreområdet

Antagen av socialnämnden, 2025-08-25 § 100

Ersätter tidigare riktlinje antagen 2023-11-01 § 130

Riktlinjen gäller för myndighetsutövning inom området äldre enligt SoL

Riktlinjer säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet i handläggning och utförande i Skinnskattebergs kommun



Innehåll

ALLMÄNT OM ÄLDREOMSORG	2
ÖVRIGA BESTÄMMELSER ATT TA HÄNSYN TILL	5
UTREDNING, BEDÖMNING OCH BESLUT OM INSATSER ENLIGT SOL	8
INSATSER FÖR PERSONLIGA BEHOV I ORDINÄRT BOENDE ENLIGT 11 KAP 1 § SOL	11
HEMTJÄNST	11
PERSONLIG OMVÅRDNAD	11
BOSTADENS SKÖTSEL	14
INKÖP	15
HUSHÅLLSGÖROMÅL	15
MAT I ORDINÄRT BOENDE	15
SKÖTSEL AV HUSDJUR	16
KORTTIDSPLATS ENLIGT 11 KAP 1 § SOL	16
SÄRSKILT BOENDE FÖR ÄLDRE ENLIGT 11 KAP 1 § SOL	18
DELEGATIONSORDNING	20

Allmänt om äldreomsorg

Syfte med riktlinjerna

Riktlinjerna avser insatser enligt socialtjänstlagen och beskriver hur socialnämnden inom sitt ansvarsområde kan ge stöd till personer med olika funktionsnedsättningar till följd av hög ålder.

Riktlinjen är ett styrdokument för myndighetsutövning.

Syftet med riktlinjerna är att skapa ett enhetligt synsätt vid bedömning av rätten till insats. De ska säkerställa att medborgarna behandlas lika samt i förekommande fall ange ambitionsnivå för insatser till personer med olika funktionsnedsättningar på grund av hög ålder.

Riktlinjerna är vägledande och gäller aldrig utan undantag. En helhetsbedömning av den enskildes totala situation måste alltid göras i varje enskilt fall. Ytterst är det alltid den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats.

Målgrupp

Målgruppen är i första hand de personer som avses i socialtjänstlagens skrivning om äldre människor (8 kap SoL) men omfattar också yngre personer som på grund av fysiska och/eller psykiska funktionsnedsättningar behöver hjälp och stöd i den dagliga livsföringen med de insatser som omfattas av denna riktlinje. En förutsättning är att de inte själva kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt.

Socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen är en målinriktad ramlag som ger Skinskattebergs kommun stor frihet att utforma verksamheten med utgångspunkt i lokala förutsättningar och behov. I lagen anges mål och principer för verksamheten.

Vissa principer är vägledande. Socialtjänsten ska verka förebyggande, främja jämställda och jämlika levnadsförhållanden, vara lätt tillgänglig och baseras på kunskap. Verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmande och integritet.

Frivillighet och självbestämmande ska vara vägledande vid handläggning av ett enskilt ärende. Det innebär att den enskilde själv bestämmer om han eller hon ska ta emot erbjudande om en viss social tjänst. Till socialtjänstens uppgifter hör dock att på olika sätt försöka motivera den enskilde att ta emot en insats.

Skäliga levnadsförhållanden

Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden. Det innebär inte bara en nivåbestämning utan ger också uttryck för vilken form av insats som kan komma i fråga.

Vid bedömning av vilken insats som kan komma i fråga måste en sammanvägning göras av olika omständigheter såsom den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt den enskildes önskemål. Det finns inte någon obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala insatser oberoende av kostnad (prop.00/01, RÅ 1986 ref 175).

Rätten till insatser för personliga behov

Rätt till insats har den som inte själv kan tillgodose sina personliga behov och inte heller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Vid bedömning av om den enskilde har behov av insatsen för att uppnå skäliga levnadsförhållanden måste jämförelse göras med de levnadsförhållanden som kan anses normala för personer i samma ålder. Insatserna ska anpassas till den enskildes individuella behov

Insatserna ska komplettera varandra. Den enskilde ska kunna planera sitt liv och insatsen ska stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv.

Behovet kan tillgodoses på annat sätt

När rätten till en insats ska bedömas ska det alltid vägas in i vilken omfattning den enskilde kan tillgodose behovet genom egna åtgärder.

En person har som regel inte rätt till en insats från socialnämnden om behovet ska tillgodoses av en annan huvudman. Vid bedömningen måste hänsyn tas till det ansvar som åligger annan huvudman. Framför allt är det gränsdragning mellan socialtjänst och hälso- och sjukvården samt mellan socialtjänsten och kriminalvården som ska beaktas. I socialnämndens ansvar ligger dock en skyldighet att vidta tillfälliga åtgärder i avvaktan på att den ansvarige huvudmannen avhjälpes behovet.

Barnperspektivet

När en enskild har barn ska hänsyn tas till barnperspektivet. Vad som är bäst för barnets ska beaktas i utredning, bedömning och beslut och dokumentationen ska tydliggöra vilken påverkan beslutet har på barnets situation.

När en person med funktionsnedsättning som har vårdansvar för barn beviljas insatser är det viktigt att beakta behovet och utformning av insatsen utifrån vad som är bäst för barnet. Det är till exempel angeläget att begränsa antalet personer som ger omvårdnad, stöd och service i den enskildes hem.

Ansvarsfördelning mellan kommuner

Bosättningskommun

Med bosättningskommun avses den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt eller annan kommun om den enskilde har starkast anknytning till den kommunen.

Det är bosättningskommunen som ansvarar för insatser för enskilda oavsett om de tillfälligt eller under en längre tid vistas i en annan kommun. Det kan till exempel gälla vid semestrar

när man vistas i sin sommarstuga under olika perioder av året. Vid bedömning av var en person ska anses vara bosatt kan ledning hämtas från folkbokföringslagens bestämmelser.

Vistelsekommun

Personer har rätt till insatser vid vistelse under en kortare tid i annan kommun, till exempel på semestern eller vistelse i fritidsboende under olika perioder under året (prop.2010/11:49 s 32). Vistelsekommunen är skyldig att på begäran av bosättningskommunen bistå med utredning och verkställighet i vissa fall. Bosättningskommunen ersätter vistelsekommunen för hjälp med verkställigheten enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar. Om akuta behov uppkommer när den enskilde vistas tillfälligt i en kommun är det vistelsekommunens ansvar att tillgodose det akuta behovet.

Nordiska medborgare

I den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster finns bestämmelser som påverkar de nordiska ländernas lagstiftning om socialt bistånd och sociala tjänster.

Medborgare i ett nordiskt land som lagligen vistas tillfälligt, eller är lagligen bosatt, i ett annat nordiskt land, ska likställas med landets egna medborgare när landet tillämpar lagstiftning som omfattas av konventionen. Likställdheten gäller för allt socialt bistånd och alla sociala tjänster.

Kommunens ansvar för insatser till EU/EES medborgare

Rätten till fri rörlighet inom unionen och rätten till likabehandling är två grundläggande principer i EU-rätten.

Det så kallade rörlighetsdirektivet innehåller bestämmelser om rätten till inresa och vistelse i andra medlemsstater för samtliga EU-medborgare. Rätten till likabehandling innebär att EU/EES medborgare som bedöms ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till sociala insatser och andra sociala förmåner på samma villkor som svenska medborgare. Rätten till likabehandling vid ansökan om insatser för personliga behov eller ekonomiskt bistånd är inte lika långtgående för alla EU/EES medborgare.

Asylsökande

I Lagen (1994:1379 om mottagande av asylsökande med flera, LMA) finns vissa bestämmelser om bistånd till asylsökande med flera. Om en person med funktionsnedsättning som omfattas av LMA ansöker om insatser för personliga behov som inte täcks av LMA är kommunen skyldig att pröva den enskildes ansökan enligt SoL. Insatser för ekonomiska behov täcks av LMA.

Vid bedömning av var en person ska anses vara bosatt kan ledning hämtas från folkbokföringslagens bestämmelser.

Oavsett uppehållstillstånd eller inte och om personen är folkbokförd i kommunen så har personen rätt att ansöka om insatser för personliga behov enligt SoL.

Vistelsekommunen står för kostnaden om den enskilde har rätt till insatser och kan söka statsbidrag för asylsökande med flyktingstatus.

Minoriteter

Den 1 januari 2010 instiftades Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Lagen innehåller utökade rättigheter för samer, sverigefinnar och tornedalingar, men också judar och romer ges ett visst ökat inflytande.

Förvaltningsområden

Skinnskattebergs kommun ingår i förvaltningsområdet för finska. Det innebär att enskilda har rätt att använda finska vid sina muntliga och skriftliga kontakter med en förvaltningsmyndighet i Skinnskatteberg. Det gäller i ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part om ärendet har anknytning till Skinnskattebergs kommun.

Om den enskilde använder finska i ett sådant ärende är myndigheten skyldig att ge muntligt svar på samma språk. Enskilda som saknar juridiskt biträde har dessutom rätt att på begäran få en skriftlig översättning av beslut och beslutsmotivering på finska.

Serviceskyldighet enligt Förvaltningslagen

Biståndshandläggare ska informera om utbudet av övriga relevanta insatser såsom till exempel mötesplatser/träffpunkter, dagverksamheter, anhörigstöd och frivilligorganisationer. Informationsskyldigheten gäller också till personer som har behov av insatser men inte är motiverade att ta emot stöd genom behovsprövade insatser.

Övriga bestämmelser att ta hänsyn till Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter är svensk lag. Lagstiftning är det främsta instrumentet för att garantera att barnets rättigheter tillgodoses i verksamheter, beslut och åtgärder som rör barn. Lagstiftningen ska främja och skydda barnets rättigheter på ett effektivt sätt och det skärper kraven på att leva upp till barnets rättigheter. En barnkonsekvensanalys ska göras inför kommunens samtliga ärenden och beslut.

God man

God man, enligt Föräldrabalkens 11 kapitel, är till för personer som på grund av sitt hälsotillstånd behöver stöd och hjälp med att ta hand om sin ekonomi eller hjälp med rättsliga frågor. En god man kan utses att företräda en viss person som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande, behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom och sörja för sin person utan att dennes rättshandlingsförmåga begränsas. Det innebär att en god man endast är hjälpande hand och är beroende av att höra med sin huvudman vad denne vill.

Förvaltare

Förvaltare enligt Föräldrabalkens 11 kapitel utses av tingsrätten för den som på grund av sjukdom, psykisk störning eller försvagat hälsotillstånd inte kan vårda sig själv eller sin egendom och det inte är tillräckligt med hjälp från god man. Den enskildes rättshandlingsförmåga kan begränsas beroende på förvaltarens uppdrag. Förvaltare kan i dessa fall besluta på den enskildes vägnar utan samtycke.

Anhörigbehörighet

I Föräldrabalkens 17 kapitel regleras anhörigas behörighet att rättshandla i vissa fall. Anhörig får, utan fullmakt, företräda en familjemedlem som är över 18 år. Personen ska ha fyllt 18 år och först därefter förlorat sin förmåga att fatta beslut.

Anhörigbehörigheten gäller när den enskilde saknar beslutsförmåga, det vill säga att kunna förstå relevant information, överväga sina alternativ och fatta ett beslut baserat på dessa överväganden. Anhörigbehörigheten inbegriper vanliga åtgärder som gäller det dagliga livet.

Anhörigbehörigheten gäller inte frågor som redan sköts av god man, förvaltare eller innehavare av framtidsfullmakt.

Samverkan SIP (samordnad individuell plan)

När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänst och hälso- och sjukvård ska kommunen tillsammans med regionen upprätta en samordnad individuell plan, SIP. Den enskilde ska samtycka till planen och den ska upprättas tillsammans med den enskilde. SIP syftar till att säkerställa samarbetet mellan huvudmännen så den enskildes behov tillgodoses.

När en kallelse om SIP kommer från hälso- och sjukvården är en representant från socialtjänsten skyldig att medverka vid mötet oavsett om den enskilde är aktuell eller inte.

Samtycke

Insatser enligt SoL är frivilliga. Lagen förutsätter att den enskilde är villig att ta emot en insats och har förmåga att själv ta initiativ, vara delaktig eller på annat sätt utöva sitt självbestämmande. Den enskilde behöver därmed ge sitt samtycke till att en insats beviljas och att hjälp och stöd utförs. För att biståndshandläggaren ska kunna ta externa kontakter behöver den enskilde ge sitt samtycke till det. Ett samtycke kan vara skriftligt eller muntligt. Det är den enskilde som bestämmer över samtycket och denna kan göra ändringar och återkalla samtycket när som helst.

Det är viktigt att samtycket är beskrivet så noga att det inte uppstår några oklarheter kring vad den enskilde har samtyckt till.

Sekretess

Ärenden som rör enskilda omfattas av sekretess. Inom socialtjänsten gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men, se 26 kapitlet 1 § Offentlighet och sekretesslagen 2009:400 (OSL):

Sekretessen kan brytas om den enskilde ger sitt godkännande till det, om det står klart att den enskilde inte lider men eller om det finns särskilda sekretessbrytande bestämmelser vilka framgår av 10 kapitlet OSL.

Stöd till anhöriga

Enligt 13 kap 9 § socialtjänstlagen ska socialnämnden erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk, äldre eller som stödjer en närstående med funktionshinder.

Det förekommer att barn ger omfattande stöd eller hjälp till föräldrar eller syskon. Barn faller inte in under bestämmelsen i socialtjänstlagen. Dessa barn behöver givetvis någon form av stöd, men det regleras inom ramen för socialtjänstlagens 18 kap 1 § samt i 5 kap 7 § hälso- och sjukvårdslagen.

Anhörigsamordnare

Anhörigsamordnare kan ge stöd till den som stödjer och vårdar en närstående. Anhörigsamordnaren har tystnadsplikt. Stödet ges enskilt eller i grupp utifrån behov och önskemål.

Aktivitetssamordnare

Aktivitetssamordnaren planerar och genomför olika aktiviteter för äldre samt för personer som är aktuella inom sysselsättning för LSS och socialpsykiatri.

Anmälningsskyldighet vid oro för barn

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdomar samt andra myndigheter inom socialtjänsten är enligt socialtjänstlagen skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att den behöver ingripa till ett barns skydd.

Anmälan ska göras till enheten Individ- och familjeomsorg för utredning av barnets behov och situation.

Våld i nära relation

Rutiner för våld i nära relation finns upprättade av enheten Individ- och familjeomsorg. Deltagande i samråd om våld i nära relationer ska prioriteras.

Insatser vid hushållsgemenskap

Enligt äktenskapsbalken har makar ett gemensamt ansvar för hem och barn och ska i samråd verka för familjens bästa. Det innebär att hemmets skötsel som att städa, handla, laga mat och liknande uppgifter är makarnas gemensamma ansvar. Finns flera personer, till exempel hemmavarande barn eller annan närstående, i hushållet ska samtligas förmåga att kunna utföra hushållsgemensamma insatser bedömas i utredningen. Underårigas förmåga att bidra ska utredas i förhållande till mognad och ålder.

Om båda makarna/sammanboende har gjort en ansökan utreds behovet för var och en. De ska alltid ha varsitt beslut om båda har ansökt om insatser. Om bara den ene har behov avslås ansökan med hänvisning till att man hjälps åt i en hushållsgemenskap.

Vid hushållsgemenskap: en sammantagen bedömning görs när ett sammanboende par, samtliga vuxna i hushållet, har ansökt om insatser. Behovet utreds för var och en och insatsen delas.

Brukarinflytande

Utföraren ska ha sådan flexibilitet så den enskilde med kort varsel kan byta insatser. Ett gynnande beslut visar vilka insatser den enskilde har beviljats. Brukarinflytande innebär att inom ramen för biståndsbeslutet har den enskilde stort inflytande över insatserna, hur stödet ges samt vid vilken tidpunkt.

Brukarinflytande gäller de insatser som finns i beslutet om insatser.

Brukarinflytandet avseende omfördelning av insatser

Beslut om insatser för dagliga behov avseende personlig omvårdnad, kan inte omfördelas till färre dagar än vad beslutet avser. Utförandet av beviljade insatser kan inte omfördelas från dagtid till natt eller tvärtom.

Anhöriganställningar

Anhöriganställningar eller objektanställningar är inte tillåtna.

Utredning, bedömning och beslut om insatser enligt SoL

Utredning

Socialnämnden ska genast inleda utredning om nämnden får information om något som skulle kunna leda till en åtgärd av nämnden. Med utredning avses all verksamhet som syftar till att göra det möjligt för nämnden att fatta beslut i ett ärende.

En utredning ska genomföras så snabbt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Att en utredning ska genomföras skyndsamt får alltså inte medföra att kraven på objektivitet, opartiskhet och allsidighet eftersätts.

Om den enskilde under utredningens gång uppger att denne vill ta tillbaka sin ansökan, inte längre är intresserad av någon insats eller inte vill medverka i utredningen ska ärendet avslutas.

En utredning av god kvalitet förutsätter planering av handläggaren. Det gäller att tidigt bilda sig en uppfattning om vilket underlag som behövs för att nämnden ska kunna fatta ett korrekt beslut i ärendet. Till planeringsarbetet hör bland annat att överväga lämpliga former för samtal med den enskilde, överväga om hembesök behövs, vid behov boka lämplig tolk, överväga vilken information om den enskildes förhållanden som kan behövas, överväga expertmedverkan, samråd med andra myndigheter och utomstående personer samt att planera

tiden så att kravet på kommunikation enligt 25 § Förvaltningslagen kan tillgodoses. Arbetet med att samla in, analysera och väga samman olika uppgifter syftar till att skapa ett allsidigt, relevant och tillförlitligt underlag för nämndens beslut.

För att få ta kontakt med utomstående, till exempel anhöriga och andra myndigheter, krävs den enskildes samtycke.

Utredningsarbetet ska dokumenteras enligt Socialstyrelsens föreskrifter, SOSFS 2014:5.

Inför nämndens beslut ska faktiska omständigheter, händelser av betydelse och bedömningar som ligger till grund för beslutet sammanställas till ett beslutsunderlag. Beslutsunderlaget bör i regel dokumenteras i en handling som är åtskild från journalen.

Innehållet i beslutsunderlaget ska följa Socialstyrelsens föreskrifter SOSFS 2014:5.

Bedömning

Att bedöma behov är en av de viktigaste uppgifterna vid handläggning av ärenden.

För att kunna sätta den enskildes behov i centrum är det viktigt att denne ges goda förutsättningar att själv få beskriva sin situation och sitt behov av stöd och hjälp. Användning av standardiserade metoder för bedömning kan underlätta. När det gäller personer med nedsatt förmåga att fatta beslut kan de behöva stöd att uttrycka sin vilja och utredningsarbetet kan behöva anpassas till den enskildes förutsättningar. Det kan till exempel handla om att använda bildstöd eller alternativ och kompletterande kommunikation (AKK).

Det är viktigt att inte bara låta om bud eller annan legal företrädare komma till tals utan också att låta den enskilde själv komma till tals efter förmåga.

Kommunicering

Alla som är part i ärendet ska kommuniceras.

Kommunikation

- Innan en myndighet fattar beslut i ett ärende ska den, om det inte är uppenbart obehövt, underrätta den som är part om allt material av betydelse för beslutet och ge parten tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över materialet.
- Kommunikation ska föregå allt beslutsfattande, inte bara ärendets slutliga avgörande,
- Myndighetens skyldighet att kommunicera, som huvudregel, ska gälla för alla beslut som kan aktualiseras under ett ärendes handläggning.

Vad ska kommuniceras?

- Skyldigheten att kommunicera omfattar enbart sådant material som har betydelse för beslutet, inte varje uppgift som har tillförts ärendet utifrån.
- Det är myndighetens beslutsunderlag inklusive analys/bedömning/motivering som ska kommuniceras. Förslag till beslut ska inte kommuniceras.

Ge part tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över materialet

- Part ska ges skäligt rådrum att lämna synpunkter. Denna tid varierar utifrån ärendets art och materialets omfattning.
- En bestämd tid för att lämna synpunkter ska ges vid kommunikeringen.
- Part kan lämna synpunkter skriftligt eller muntligt. När synpunkten lämnas muntligt ska myndigheten göra en tjänsteanteckning om svaret.
- Det är lämpligt att ha en rubrik "Kommunicering" i beslutsunderlaget där det framkommer hur och när myndigheten har kommunicerat samt parts synpunkter.

Beslut

När nämnden meddelar ett beslut i ett ärende ska den som är part så snart som möjligt underrättas om det fullständiga innehållet i beslutet. Kravet på underrättelse gäller i alla ärenden och alla beslut i ett ärende, om det inte är uppenbart obehövligt. Utrymmet för undantag är snävt.

Underrättelsen ska ske på nämndens eget initiativ, det vill säga oberoende av om den enskilde begär det eller inte.

Avslag- och delavslagsbeslut är överklagningsbara och en underrättelse om hur man överklagar ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll och vad som gäller i fråga om ingivande och överklagningstid.

Av dokumentationen ska framgå:

- Dagen för beslutet,
- vad beslutet innehåller,
- vem (namn och befattning eller titel) och vilka (vilken nämnd) som fattat beslutet,
- vilket lagrum som ligger till grund för beslutet och
- vilka skäl som ligger till grund för beslutet

När ansökan beviljas ska det framgå tydligt:

- Vad den enskildes ansökan avser,
- vilka insatser som beviljats eller avslagits, helt eller delvis,
- vilken tid och omfattning insatserna har,
- att beslutet är tidsbegränsat och förenat med ett förbehåll,
- att beslutet ska omprövas vid periodens slut eller om den enskildes förhållanden väsentligt förändras.

En insats får **inte** påbörjas innan en utredning är avslutad med ett slutligt beslut. Vid akuta behov kan beslut fattas i avvaktan på utredning. Det ska dokumenteras i löpande journal.

Vid avslagsbeslut ska motiveringen till avslaget tydligt framgå.

Innehållet i dokumentationen och beslutet ska följa Socialstyrelsens föreskrifter SOSFS 2014:5.

Uppdrag och andra uppgifter till utförare

Om insatser beviljats skickas ett uppdrag till utföraren

Innehållet i dokumentationen och beslutet ska följa Socialstyrelsens föreskrifter SOSFS 2014:5.

Insatser för personliga behov i ordinärt boende enligt 11 kap 1 § SoL

Syfte

Insatser i ordinärt boende är stöd och vård som behövs för att individen ska kunna bo kvar hemma och klara vardagen. Det är individens behov som avgör vården och omsorgens omfattning.

Huvudprincipen är att individens möjligheter att bo kvar i ordinärt boende ska stärkas. Handläggningen ska därför verka för att människor, med hänsyn till den enskildes individens önskemål och förutsättningar ska kunna bo kvar i sitt hem under trygga och säkra förhållanden.

Hemtjänst

Hemtjänst innebär insatser i form av service och personlig omvårdnad i den enskildes bostad. Insatserna ges i form av fysiska hembesök eller med hjälp av digital teknik. Den digitala tekniken får bara användas utanför den mänskliga kroppen.

Hemtjänst kan utföras under dygnets alla timmar i form av punktinsatser. Det kan vara täta och återkommande behov. Det är inte möjligt att bevilja en enskild att ha personal hos sig under hela dygnet. Mot den bakgrunden bedöms det inte rimligt att bevilja hemtjänst i kombination med andra insatser som innebär att kostnaden överskrider kostnaden för en plats på särskilt boende. I sådant fall erbjuds i stället plats på korttidsenhet/särskilt boende.

Om en person får akut behov av utökning av hemtjänst under kvällar, nätter eller helger är sjuksköterska delegerad att bevilja detta. Närmast påföljande vardag ska biståndshandläggare informeras för vidare handläggning.

Service

Med service avses praktisk hjälp med bostadens skötsel, hjälp med inköp, stöd till post, bank, läkare mm, tillredning av måltider samt distribution av färdiglagad mat.

Personlig omvårdnad

Enligt Socialstyrelsens termbank avser personlig omvårdnad de insatser som behövs utöver service för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov.

Personlig omvårdnad kan innebära hjälp med, eller stöd för, att kunna äta och dricka, klä sig och förflytta sig, sköta personlig hygien, egenvård eller andra insatser föra att den enskilde ska känna sig trygg och säker i det egna hemmet.

Gångträning, smörjning av kroppsdel, stödstrumpor, medicindelning beviljas inte enligt socialtjänstlagen, om inte egenvårdsintyg har utfärdats av legitimerad personal. Annars gäller att det är hälso- och sjukvårdsinsatser som ges enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL). För att hemtjänstpersonal ska utföra hälso- och sjukvårdsinsatser krävs en delegering/instruktion från hemsjukvården. Sådana åtgärder är inte insatser enligt socialtjänstlagen och omfattas därför inte av biståndsbeslutet.

Personlig vård

Insatser är ett samlingsbegrepp och innebär bland annat dusch, kroppsvård, toalettbesök, på- och avklädning, äta och dricka, bäddning och rengöring av hjälpmedel.

Förflyttning

Insatsen är ett samlingsbegrepp och innebär bland annat stöd för ändrad eller bibehållande av kroppsställning, användning av transportmedel, förflyttning via hjälpmedel, lyft- och bärhjälp och förflyttning inomhus.

Tillsyn

Insatsen tillsyn kan beviljas om enskilds känsla av trygghet inte kan tillgodoses via trygghetslarm. Tillsyn kan beviljas när det inte finns behov av någon annan insats vid tillfället som kräver personal. Med annan insats avses även insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Tillsyn på dagen

Tillsyn dagtid utförs genom fysiskt besök hemma hos enskild eller via telefonuppringning. Av biståndsbeslutet framgår antalet tillsyner per dag.

Om personen inte svarar i telefon upprepas uppringningarna. Hur många gånger personen ska bli uppringd innan eventuellt fysiskt hembesök görs, kommer den enskilde och utföraren överens om. Överenskommelser i utförandet av insatserna dokumenteras i den enskildes genomförandeplan. Behov av fysiskt tillsynsbesök om personen inte svarar i telefon ska hanteras skyndsamt av utföraren, åtgärden ska ha högsta prioritet.

Tillsyn på natten

Tillsynen genomförs utifrån individuellt behov genom planerade fysiska besök eller besök efter larm genom trygghetslarmet. Nattpatrullen tar emot samtal från larmcentralen och åker därefter hem till den som larmar. Larmcentralen tar också emot fellarm men de går inte vidare utan de kontaktar nattpatrullen vid behov.

Aktivitet

Aktivitet är ett samlingsbegrepp för flera insatser och innefattar social samvaro och promenad utomhus. Inom ramen för den beviljade tiden väljer den enskilde vad han eller hon önskar göra inom insatsen. Enskilda med kognitiv svikt samt personer med psykisk funktionsnedsättning kan ha behov av socialt stöd för struktur av veckan med även ha behov av att bryta isolering och få komma ut på promenad.

Enskilda i behov av rehabilitering kan erbjudas den genom hemsjukvård eller primärvård. Aktivitet ska inte ersätta rehabiliteringen från sjukvårdens sida utan kan vara ett komplement.

Ledsagning

Ledsagning innebär stöd att uträtta ärenden, ta sig till och från aktiviteter som till exempel mötesplats eller träffpunkt. Ledsagning innebär inte hjälp eller stöd under aktiviteten. Om enskild har behov av hjälp under aktiviteten kan hemtjänst beviljas.

Ledsagning till sociala aktiviteter kan beviljas med 4 timmar/månad.

Ledsagning till hälso- och sjukvårdsbesök. Till och från myndigheter samt sysselsättning för enskilda i arbetsför ålder begränsas inte i omfattning. Om enskild har behov av hjälp under besöket kan hemtjänst beviljas.

Motiverande ledsagning

Motiverande ledsagning är avgiftsfri och syftar till att bryta den enskildes isolering och stötta till aktivitet och sociala kontakter.

Motiverande ledsagning kan beviljas med 4 timmar/månad under 1 månad. Därpå görs en uppföljning av den enskildes behov och beslut.

Avlösning

Avlösning är ett tillfälligt övertagande av den anhöriges omsorg. Insatsen beviljas när en anhörig som delar hushåll vårdar en närstående i hemmet.

Avlösning beviljas personer med ett omfattande vård- och omsorgsbehov och som har en sammanboende anhörig i behov av avlastning. Behovet av stöd och tillsyn ska vara av den omfattningen att det inte kan tillgodoses med hemtjänstinsatser och trygghetslarm. Behovet kräver alltså kontinuerlig närvaro av en person.

Avlösningen innebär inte regelmässig omvårdnad/service exempelvis planerad dusch, veckostädning och dylikt. Det ska den anhörige sköta alternativt kan den enskilde ansöka om hemtjänst.

Övriga former av avlösning kan vara tillfällig vistelse på en korttidsplats eller kontinuerlig växelvis vård.

Avlösning kan beviljas med 12 timmar per månad.

Egenvård

Egenvård är hälso- och sjukvårdsåtgärder som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en enskild själv kan utföra eller utföra med hjälp av någon annan. Vilka åtgärder som kan bedömas som egenvård går inte att ange generellt. Om den enskilde behöver hjälp med egenvården kan en ansökan om bistånd enligt socialtjänstlagen göras och i samband med detta lämnas ett egenvårdsintyg. Med intygen ska den dokumenterade planeringen bifogas.

Palliativ vård

Vid palliativ vård (vård i livets slutskede) kan tillsyn och omvårdnad beviljas i längre sammanhängande och tätt återkommande tidsperioder. Bekräftelse om att det rör sig om livets slutskede ska inhämtas från läkare eller sjuksköterska. Beslut tidsbegränsas till max fyra veckor och kan vid behov förlängas.

Service

Service avser till exempel bostadens skötsel, inköp post- och bankärenden, tillredning av måltider och distribution av färdiglagad mat.

Bostadens skötsel

Bostaden ska hållas i sådant skick att den enskilde kan leva, bo och känna trivsel i sitt hem och genom stöd i vardagen kunna bibehålla sin självständighet och delaktighet i så stor utsträckning som möjligt.

Skäliga levnadsförhållanden bedöms uppnås om en ensamstående person får högst 2 rum och kök städande per tillfälle var tredje vecka. Sammanboende, där båda har behov av hemtjänst, kan beviljas städning enligt ovan med maximalt 3 rum och kök.

Husdjur i bostaden är inte skäl för mer frekvent städning.

Städning kan beviljas med

- 1 rum och kök 1 timme/tillfälle var tredje vecka, 1 personshushåll
- 2 rum och kök 1 timme och 30 minuter/tillfälle var tredje vecka, 1–2 personshushåll
- 3 rum och kök 2 timmar och 15 minuter/tillfälle var tredje vecka 2 personshushåll

För mindre frekventa sysslor enligt nedan beställs ingen extra tid. De ska planeras in så att de ryms inom den redan beställda tiden.

- Rengöring av kylskåp, spis, fläkt
- Avfrostning v kyl och frys
- Rengöring av köksskåp, garderober

Tvätt

I tvätt ingår att till exempel boka tvättstuga, ladda tvättmaskinen, hänga upp och ta ned tvätt, strykning, mangling och lägga in den rena tvätten i skåp.

Tvätt kan beviljas med 3 timmar/månad.

Inköp

En service inom hemtjänst är att få hjälp med att köpa dagligvaror och få dem hemtransporterade. Det finns olika lösningar kring köp online. Den här vägledningen underlättar vid val av insats.

Marknaden för inköp av varor online har kraftigt utvecklats och allt fler personer i samhället köper olika varor online och väljer om de vill få hemleverans. Enlig Socialstyrelsen bör även den kommunala vården och omsorgen börja använda sig av det sättet föra att tillgodose behovet av inköp av livsmedel.

Inköp online innebär att köpet sker digitalt och den valda leverantörens lösning för att beställa, plocka ihop, packa och leverera varorna hem till den enskilde ersätter det fysiska besöket i butik.

Syftet med inköp online är att:

- Öka enskildas självständighet, aktivitet och delaktighet i samhällslivet. En indirekt effekt kan bli att den enskilde blir bekant med processen att handla online och därmed gör andra typer av digitala inköp.
- Förbättra medarbetarna arbetsmiljö genom säkrare hantering av den enskildes betalkort/pengar och minska tunga arbetsinsatser.
- Öka effektiviteten i verksamheten.

Inköp online kan beviljas med 2 timmar/månad.

Hushållsgöromål

Hushållsgöromål avser till exempel att sortera och slänga hushållssopor (komposterbara, brännbara och övrigt återvinningsmaterial) och vattna blommor.

Mat i ordinärt boende

Måltid kan beviljas på två sätt; matlåda eller matlagning. Behovet av mat tillgodoses som huvudregel genom distribution av matlåda. Insatsen matlåda tidsätt inte. Matlåda gäller leverans av kyld färdiglagad mat. Detta gäller oavsett om leverantören levererar kyld eller varm mat.

All annan måltidshjälp är hemtjänst. Hemtjänst kan beviljas till värmning av matlåda, tillredning av enklare måltider som frukost, mellanmål, samt att duka och diska.

Bistånd till matlagning beviljas endast om det finns särskilda skäl, till exempel risk för undernäring orsakad av demenssjukdom eller svår fysisk ohälsa.

Matlagning vid särskilda skäl kan beviljas med 60 minuter/vecka. Vid behov av särskilt stöd för att ära och dricka kan insatser beviljas.

Trygghetslarm innan den enskilde fyllt 70 år

Trygghetslarm (stationärt) möjliggör för den enskilde att vid oförutsedda behov komma i kontakt med larmcentral som vid behov förmedlar till hemtjänsten för åtgärd. Om fler personer i samma hushåll har behov av larm, ska varje enskild person ha ett beslut om detta. För den som bor i servicehus ingår trygghetslarm i den särskilda boendeformen.

Trygghetslarm beviljas som huvudregel.

Skötsel av husdjur

Skötsel av husdjur beviljas inte.

Avgift för den enskilde

Avgift enligt taxa fastställd av kommunfullmäktige.

Uppföljning, omprövning eller förändring av beslutad insats

Ansvarig biståndshandläggare har ansvar för kontinuerlig uppföljning och eventuell omprövning av beslutad insats. Intervallen för uppföljning ska vara individuellt anpassad utifrån varje enskild individ, men ska ske minst var 6:e månad. Förändring av insatsen kan enbart beslutas av ansvarig biståndshandläggare. Väsentliga uppgifter om uppföljning, omprövning och eventuella förändringar av insatsen ska dokumenteras av ansvarig biståndshandläggare.

Korttidsplats enligt 11 kap 1 § SoL

Syfte

Med korttidsplats avses tillfälligt boende på grund av tillfälligt ökat omvårdnadsbehov som inte kan tillgodoses i hemmet med hemtjänst.

Insatsen är riktad till personer som försämras i sin hälsa och där ett ökat stöd under kortare tid bedöms vara nödvändigt.

I Socialstyrelsens termbank definieras korttidsplats så här; bäddplats utanför det egna boendet avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt.

Insatsens innehåll och genomförande

Den enskilde ska få omfattande stöd och omvårdnad för att förbättra sin hälsa.

Omfattningen beror på den enskildes behov men vistelsen ska vara tillfällig.

Tillgänglighet

Heldygnsvistelse.

Avgift för den enskilde

Avgift enligt taxa fastställd av kommunfullmäktige.

Ansökan och beslut

När ansökan kommer in utreder biståndshandläggaren behovet. Beslutet ska utgå från den enskildes behov.

Korttidsplats kan beviljas enligt nedan beskrivna situationer och kriterier:

- Vid behov av omfattande vård och omsorg under stor del av dygnet, där alla andra insatser är uttömda och tryggheten ändå inte kan tillförsäkras i det ordinära boendet.
- Som en tillfällig lösning i avvaktan på att omfattande bostadsanpassning genomförs.
- Som en tillfällig lösning vid en akut situation i väntan på permanent särskilt boende.

Korttidsplats kan beviljas som längst tre veckor och vid behov förlängas. I samband med utskrivning från sjukhuset kan i undantagsfall korttidsplats beviljas som längst sex veckor på grund av till exempel restriktioner. Restriktionen ska ha fastställts av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och ska finnas dokumenterad.

När den enskilde vistas på korttidsplats och har beviljats särskilt boende kan korttidsplats beviljas som längst tre månader i väntan på att beslutet gällande särskilt boende kan verkställas.

Korttidsplats för personer i behov av palliativ vård

För personer som vistas på korttidsplats och får palliativ vård fattas, i samband med att läkare upprättar vårdplan i livets slut, beslut om korttidsplats på maximalt fyra veckor. Beslutet ska omprövas parallellt med att läkare uppdaterar vårdplanen.

Akut behov av korttidsplats

Om en person får akut behov av korttidsplats under kvällar, nätter eller helger är sjuksköterska delegerad att bevilja detta. Närmast följande vardag ska biståndshandläggare informeras för vidare handläggning.

Inskrivning inom slutenvård under vistelse på korttidsenhet

Om en person som vistas på korttidsenhet får behov av sjukhusvård och blir inskriven i slutenvård kan platsen behållas i 24 timmar. Därefter upphör insatsen korttidsboende.

Växelvård

Växelvård beviljas personer med ett omfattande behov av vård- och omsorg och som har en sammanboende anhörig i behov av avlastning. Behovet av stöd och tillsyn ska vara av den omfattningen att det inte kan tillgodoses med hemtjänstinsatser och trygghetslarm.

Insatsen kan beslutas högst i omfattningen 2x2 veckor. Den enskilde ska vistas minst lika lång tid hemma som på boendet för växelvård.

Uppföljning, omprövning eller ändring av beslutad insats

Biståndshandläggare ansvarar för att beslutad insats kontinuerligt följs upp och eventuellt omprövas. Intervallen för uppföljning ska vara individuellt anpassad utifrån varje individ. Uppföljning ska dock ske minst var 6:e månad. Ändring av insatsen kan bara beslutas av biståndshandläggare. Väsentliga uppgifter om uppföljning, omprövning och eventuella ändringar av insatsen ska dokumenteras av biståndshandläggare.

Vid tidsbegränsade beslut ska insatsen följas upp och det ska fattas ett nytt beslut i god tid innan det tidigare beslutet upphör att gälla. Det är inte godtagbart att den enskilde får besked om fortsatta insatser långt efter att beslutet upphört att gälla. Insatsen får INTE fortgå utan giltigt beslut.

Särskilt boende för äldre enligt 11 kap 1 § SoL

Syfte

Med särskilt boende för äldre avses permanent boende som tillhandahåller stöd och service dygnet runt samt erbjuder en god hälso- och sjukvård.

Insatsen riktar sig till personer som har ett omfattande behov av service, vårdinsatser och tillsyn en stor del av dygnet. Behoven ska vara av långvarig karaktär.

I Socialstyrelsens termbank definieras särskilt boende för äldre; boende som tillhandahåller bostäder eller platser för heldygnsvistelse tillsammans med insatser i form av vård och omsorg för äldre personer med behov av särskilt stöd.

Insatsens innehåll och genomförande

Särskilt boende för äldre kännetecknas främst av att:

- Det är utformat och utrustat så att den enskilde kan fortsätta leva ett så självständigt liv som möjligt
- De insatser som den enskilde behöver kan ges dygnet runt
- Tillgänglig personal finns som kan bedöma när social och/eller medicinsk vård krävs, samt kan svara föra att sådan ges
- God service och omvårdnad erbjuds med utgångspunkt i den enskildes behov, självbestämmande, integritet, trygghet och livskvalitet

Den enskildes behov av individuellt stöd, omvårdnad, praktisk hjälp, trygghet, daglig social stimulans, tillsyn samt möjlighet till aktivitet utomhus ska tillgodoses inom boendet. Boendet ska tillgodose den enskildes behov av personligt stöd och service, fysiskt, psykiskt, socialt, kulturellt och existentiellt. I boendet ska det ingå att personal eller annan lämplig person följer med den enskilde som har behov av det. Exempelvis för deltagande i aktiviteter, för att uträtta ärenden eller för besök inom hälso- och sjukvården.

I boendet ska det ingå att den enskilde kan erhålla hjälp dygnet runt med sådana insatser som inte direkt kan planeras i förväg, och insatser för att den enskilde ska känna sig trygg.

Hälso- och sjukvård samt rehabilitering utgör integrerade delar i verksamheten och ska vara ett stöd i den enskildes vardag.

Tillgänglighet

Heldygnsvistelse.

Äldreboende

Särskilt boende i äldreboende är avsett för dem som behöver trygghet och närhet till personal samt:

- Har omfattande behov av service och omvårdnadsinsatser som inte är tillfälliga och dessa kan vara av såväl psykisk som fysisk art och/eller
- Behöver tillsyn eller andra insatser under stor del av dygnet och/eller upplever en så stor otrygghet, ensamhet, osäkerhet eller oroskänsla i sitt ordinära boende att välbefinnandet hotas.

Beslutet ska grunda sig på en helhetsbedömning där framför allt behovet av omvårdnad är avgörande. För att individuella behov ska tillgodoses fattas, förutom beslut om äldreboende, även beslut om insatser. Beslutet om service och omvårdnad anges inte i timmar.

Demensboende

Boendet är avsett för personer med demensdiagnoser. Beslutet har samma grunder som de som gäller för äldreboende med den skillnaden att det krävs ett läkarintyg om demensdiagnos.

För att individuella behov ska tillgodoses fattas, förutom beslut om demensboende, också beslut om service och omvårdnad. Beslutet om service och omvårdnad anges inte i timmar.

Avgift

Avgift enligt den taxa som fastställt av kommunfullmäktige.

Uppföljning, omprövning eller ändring av beslutad insats

Biståndshandläggare har ansvar för kontinuerlig uppföljning och eventuell omprövning av beslutad insats. Intervallen för uppföljning ska var individuellt anpassad utifrån varje individ. Uppföljning ska ske minst en gång om året. Ändring av insatsen kan bara beslutas av biståndshandläggare. Väsentliga uppgifter om uppföljning, omprövning och eventuella ändringar av insatsen ska dokumenteras i journalen av ansvarig biståndshandläggare.

Kriterier för att bevilja medflytt till särskilt boende

Medflyttare eller medboende är personen som flyttar med till särskilt boende utan att själv ha beviljats insatsen.

En förutsättning för äldre (65 år) makars fortsatta sammanboende när enbart den ena har behov av särskilt boende är att:

- De har bott samman varaktigt
- De är överens om detta
- De är införstådda med vad det innebär och att boende i särskilt boende är ett frivilligt val

Make, maka, sambo och registrerad partner är könsneutrala benämningar och jämställs med make. För den som har beviljats eller beviljas särskilt boende ingår det i bedömningen av skäligen levnadsförhållanden att makar som sammanbott varaktigt ska kunna fortsätta bo tillsammans oavsett olika omsorgsbehov.

Bestämmelsen ska endast tillämpas när enbart den ena maken i ett par bedömts ha rätt till insatsen särskilt boende.

Erbjudande om särskilt boende under vistelse på korttidsplats

Den enskilde som vistas på korttidsplats och som väntar på permanent plats inom särskilt boende kan ha specifika önskemål om boende. Detta önskemål kan i vissa fall vara svårt att tillgodose. När det gäller makar tas särskild hänsyn till närhetsprincipen. I möjligaste mån tas också hänsyn till önskemål om geografisk närhet så som det uttryckts i förstahandsvalet. Även om den erbjudna bostaden inte utgör förstahandsvalet är fortsatt vistelse på korttidsplats inte möjligt. Undantag kan medges om den bostad som erbjudits ej är fullvärdig.

En person som vistas på korttidsplats som erbjuds lägenhet i särskilt boende ska flytta till erbjudet särskilt boende. Om personen avböjer är alternativet att återvända till sin ordinarie bostad.

I avvaktan på beslut och verkställighet om särskilt boende i annan kommun ska den enskilde erbjudas att återvända till sin ordinarie bostad eller ansöka om särskilt boende i Skinskatteberg.

Om särskilt boende beviljas tillsammans med make, men lämplig lägenhet inte kan erbjudas omgående, och den sökande avböjer erbjudande om boende till enbart sig själv, är alternativet att vänta på lägenhet i parets ordinarie boende.

Om den make som beviljats särskilt boende avlider har kvarvarande make inte rätt att bo kvar på det särskilda boendet. Den kvarvarande maken har tre månader på sig att flytta.

Parbo-garanti

I de fall två makar, sammanboende eller registrerade partners är i behov av särskilt boende ska med skäligen levnadsvillkor förstås att båda bereds plats på samma boende om de så önskar. Även i samband med valet av boendeform ska makarnas önskemål så långt som möjligt beaktas.

Delegationsordning

Alla beslut ska fattas enligt socialnämndens gällande delegationsordning.

Delegationsordningen innehåller de ärenden i vilka socialnämnden har delegerat beslutanderätt åt enskilda ledamöter eller anställda inom socialförvaltningen. Om en

ärendetyp inte finns med i delegationsordningen innebär det att beslutet inte är delegerat utan ska fattas av socialnämnden.